

Oriňáková, S.: Onomaziologická kategória modifikácie pri prefixálnych morfédoch latinských substantív a adjektív. //: 2. Študentská vedecká konferencia (conference proceedings). Prešov University, Prešov 2006 – ISBN 80-8068-511-8 – pp. 364 – 377. Online document <<http://www.pulib.sk/elpub/FF/Slancova1/index.htm>>

Oriňáková, S.: Morfematická štruktúra latinských substantív a adjektív. Doctoral thesis, unpublished, presented 22. 4. 2009 at Prešov university, Philosophical faculty, 295 pages

Pražák, J. M. – Novotný, F. – Sedláček, J. Latinsko-český slovník – Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980 – 1419 pages

Sokolová, M. – Moško, G. – Šimon F. – Benko, V. Morfematický slovník slovenčiny – Prešov: Náuka, 1999 – 531 pages

Šimon, F. – Oriňáková, S.: Unregelmäßige und unvollständige Komparation der lateinischen Adjektive aus der Sicht der morphematischen Analyse. // Early European Languages in the Eyes of Modern Linguistics. Brno 2009, ISBN 978-80-210-4944-4 – pp. 281 – 288.

Resumé

Sufixálne adjektívne derivačné morfédy v kategórii modifikácie môžu vyjadrovať zoslabujúci alebo zosilňujúci význam, negácia sa rovnako ako v slovenčine vyjadruje prefixálne. Zoslabujúci význam sa objavil iba pri sufixe *-aster/-astr-* v jedinom adjektíve. Zosilňujúci význam nachádzame pri sufixálnej derivačnej morféde *-ulent-*, expresívne deminutívne *-ul-*, *-bund-*, *-cund-*, *-tīn-/tin-*, *-āt-*. Okrem nie veľmi frekventovanej morfédy *-ulent-* všetky spomínané morfédy obsahujú sému vyššej intenzity sekundárne, okrajovo. V latinčine sa kategória modifikácie v adjektívach na úrovni morfédy vyjadruje v prvom rade modifikačnými morfédami komparatívu a superlatívu.

ВАРІАТИВНІСТЬ МОДЕЛЕЙ ВИРАЖЕННЯ МОДАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ НЕОБХІДНОСТІ, КОНТАМІНОВАНОЇ ЕМОТИВНІСТЮ (на матеріалі італійської мови)

Охріменко В.І.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Постановка загальної проблеми та її зв'язок з науковими завданнями. Сучасна лінгвістика, що характеризується поліпарадигмальністю, дає змогу комплексного дослідження категорії модальності та встановлення співвідношення між модальністю та модусом. Вплив на дослідження категорії модальності праць В.В.Виноградова [8] у русистиці та праць Ш.Баллі у французькому мовознавстві [1] призводить до абсолютизації категорій модальності і модусу та їх протиставлення, у результаті чого лінгвістичні дослідження у даній галузі спрямовуються переважно на вирішення питання про співвідношення між модусом

та модальністю і на пошук мовних засобів вираження суто модусних та суто модальних категорій [9], [11], [12]. У контексті зміни лінгвістичних парадигм відбувається переорієнтація дослідницьких акцентів від структурно-семантичного до функціонального [10], виникає концепція функціонально-семантичного поля (ФСП), викладена у серії колективних монографій під загальною редакцією О.В.Бондарко [2], [3], [4], [5], [6], [7], підґрунтям якої стає проєкція логічно-понятійних категорій на мовні, а модальне висловлення розглядається з опорою на категоріальну ситуацію. Ми вважаємо, що у сучасній лінгвістиці є недоцільним розведення модальності і модусу за протилежними полюсами.

Метою нашого дослідження є розгляд функціональних особливостей різновидів модальних значень, що структурують ФСП істинності, імовірності, можливості та необхідності, на рівні мікротексту, представлення системи модальних значень, що структурують кожне ФСП, у вигляді скалярно-антонімічного комплексу, з'ясування меж варіативності вираження кожного з виділених нами модальних значень та загальних закономірностей внутрішньофразової / трансфрастичної контамінації маркерів модальних значень, що належать до єдиного / різних ФСП. Для вирішення поставленого завдання необхідним є розгляд фрагменту мікротексту з опорою на кореферентну дійсності ситуацію (перцептивну, рефлексивну, емотивну, волітивну, аксіологічну), що має загальні закономірності вербалізації у текстовому кореляті. Зазначений підхід дає змогу зближення категорій модусу і модальності.

Постановка завдання. У структурі ФСП необхідності ми виділяємо наступні модальні значення: 1) необхідність примусового волевияву; 2) необхідність, контаміновану емотивністю; 3) необхідність, контаміновану волевиявом; 4) необхідність, контаміновану диспозиційною установкою; 5) привативну необхідність; 6) деонтичну необхідність; 7) деонтичну необхідність з узагальненим каузатором. У даній статті розглядається модальне значення необхідності, контамінованої емотивністю, що входить до ФСП необхідності. Взаємоінкорпорованість емотивних та вольових структур у сфері ментальних модусів ставить питання у сучасній лінгвістиці про виявлення і дослідження мовних форм, що здійснюють кодування інформації про діяльність відповідних структур свідомості (інтелектуалізованих, емотивних, вольових) у функціональному аспекті. Статтю присвячено функціональному аналізу модальних конструкцій, що містять контамінацію емотивності й необхідності, розглядається взаємозв'язок психоемоційного стану мовця та необхідність здійснення вербальних / невербальних дій, зумовлених чинниками комунікативної ситуації.

Предметом дослідження є висловлення з модальним значенням необхідності, контамінованої емотивністю.

Об'єкт дослідження становлять трансфрастичні зв'язки висловлень з модальним значенням необхідності, контамінованої емотивністю, їхнє співвідношення з перцептивним, емотивним, епістемічним, волітивним та аксіологічним модусом, а також загальні закономірності комбінаторики мовних одиниць в мікротексті.

Зв'язок емотивності й необхідності знаходить своє відображення у відповідних контамінованих формах. Прототипною формою вираження необхідності, контамінованої емотивністю в італійській мові є модальна конструкція *sentire il bisogno di*, до складу якої входить дієслово *sentire* – відчувати (*verbā sentiendi*) та іменник *bisogno* – необхідність. Дана форма допускає кількісні модифікатори підсилення, але не навпаки: так, часто вживаною є форма *sentire il gran bisogno* – відчувати сильну необхідність; форма * *sentire il piccolo bisogno* не є нормативною, оскільки необхідною умовою відчуття необхідності є подолання певного порогу відчуття.

Прототипна форма *sentire il bisogno di* допускає модифікацію обох компонентів: *sentire grande bisogno di*, *sentire acuto bisogno di*, *sentire troppo bisogno di*; *provare bisogno di*, *provare acuto bisogno di*; *essere assalito da un gran bisogno*. Як свідчать наведені приклади, переважна більшість модифікаторів виконує функцію підсилення, проте можливою є і семантична модифікація першого компонента. Якщо розглядати з позицій ізоморфізму фрагмент об'єктивної дійсності та його відповідну вербалізацію, слід зазначити передусім, що формальні засоби вираження модального значення необхідності, контамінованої емотивністю, є репрезентацією відчуття необхідності. **Віртуальна можливість, контамінована емотивністю**, позначає миттєвий сумнів, що передує контамінованим афектом невідконтрольним вербальним / невербальним діям суб'єкта і не має суто специфічних засобів вираження (зокрема, може виражатись умовним періодом II типу). **Необхідність, контамінована емотивністю**, має **специфічні стандартизовані засоби вираження** – модальні конструкції, що позначають відчуття необхідності.

Проаналізований масив прикладів функціонування конструкції з формальним вираженням необхідності, контамінованої емотивністю, дозволив побудувати найчастотніші синтетичні та аналітичні моделі. Моделі синтезу представлені головним чином різновидом сенсорно-емотивно-рефлексивного синтезу, причому домінуючим є емотивний компонент. Дана модель може бути класифікована в свою чергу за характером полюсу емоційного реагування: збудження, пригнічення, трансформації. Розглянемо детальніше.

1. Модель сенсорно-емотивно-рефлексивного синтезу з домінуванням емотивного компоненту (емоційний стан пригнічення). В основі корелюваної дійсності ситуації знаходиться спонтанне емоційне реагування мовця, зумовлене чинниками комунікативної ситуації, що протікає у режимі теперішнього актуального. Сила емоційної реакції зумовлена суб'єктивною значимістю для мовця фрагменту об'єктивної дійсності. Негативна емоційна реакція перевищення міри якості пригнічує перцепцію, рефлексію, негативно впливає на психоемоційний стан і гальмує цілеспрямовану вербальну / невербальну діяльність. Розглянемо приклад.

La signora rimase in piedi ad onta ch'io ripetutamente l'avessi invitata a sedere. Bruscamente le raccontai ch'ero venuto a portare alla signorina Carla una bruttissima notizia: il Copler era moribondo.

Alla vecchia caddero le braccia e subito sentì il bisogno di sedere. – Dio mio! – mormorò – che cosa faremo ora noi? (Svevo, 158).

У даній ситуації Дзено повідомляє синьйорі Джерко неприємну новину: синьйор Коплер, благодійник їхньої сім'ї, знаходиться при смерті. Дана інформація призводить до різкої зміни емоційного стану синьйори Джерко, що оцінюється як негативний з перевищенням міри якості. Неочікувана неприємна новина призводить до шоквої емоційної реакції, у результаті якої відбувається пригнічення психоемоційного стану, що впливає на кінетику (*Alla vecchia caddero le braccia e subito sentì il bisogno di sedere*) та характер вербальної реакції (*mormorò*). Пригнічення психоемоційного стану викликає почуття розгубленості, безпорадності, незнання щодо подальших дій (*Dio mio! che cosa faremo ora noi?*). У відповідь на неочікувану неприємну звістку відбувається **спонтанна** зміна (*subito*) режимів перцепції, рефлексії та емотивного реагування суб'єкта, що зазнають пригнічення за синергетичними принципом (*sentì il bisogno di sedere*). Модальна конструкція вказує на емотивно контаміноване пригнічення перцепції та рефлексії, що каузують відсутність намірів і, відповідно, відсутність волевияву.

Окреслимо у загальних рисах **модель сенсорно-емотивно-рефлексивного синтезу з домінуванням емотивного компонента (емоційний стан пригнічення)**. з модальними висловленнями необхідності, контамінованої емотивністю. Параметрами корелювальної ситуації є: ситуативність *hic et nunc*; полісуб'єктність; опора на емпіричні відчуття / емпіричні знання; синхронізація режимів перцепції, рефлексії, емоційного реагування, що зазнають пригнічення. Параметри текстового кореляту визначаються у такий спосіб: контамінація перцептивного, емотивного, епістемічного модусів в мікротексті; перцептивні текстові сегменти на позначення: – пригнічення перцепції суб'єкта (*diventar assorto*), – статичних невербальних дій, жестів (*restare di stucco, sedere, cadere*); емотивні текстові сегменти на позначення емоційного стану пригнічення суб'єкта (*essere disperato / terrorizzato / in pancico*); рефлексивні текстові сегменти на позначення привативного епістемічного стану (*non saper cosa fare, non veder l'uscita di, considerare perso*); темпоральні маркери миттєвості (*subito, in un'attimo*); модальні засоби необхідності, контамінованої емотивністю (*sentire il bisogno di + ЛО семантики статичної, ізоляції*) у якості маркера емотивно контамінованого пригнічення перцептивної та рефлексивної діяльності, що каузує відсутність намірів.

Слід зазначити, що у моделі зазначеного типу перцептивний, емотивний, рефлексивний компоненти набувають характеристик когнітивних дифузності, невизначеності, характерних для прототипної віртуальної можливості.

2. Модель сенсорно-емотивно-рефлексивного синтезу з домінуванням емотивного компонента (трансформація емоційного стану). В основі корелювальної дійсності ситуації знаходиться якісна зміна емоційного / епістемічного стану суб'єкта, що призводить до відмови від наміру: у процесі комунікації емоції суб'єкта вичерпуються, емоційний стан збудження змінюється емоційним станом спокою. Розглянемо приклад.

Quando riuscì a togliersi da quell'abbraccio, la nausea aveva distrutta in lui qualsiasi commozione. Non sentì alcun bisogno di continuare la predica incominciata e se ne andò dopo di aver fatta una carezza paterna, indulgente alla fanciulla, che egli non voleva lasciare afflitta (Svevo, 190).

У процесі розмови відбувається вичерпання емоцій, після чого настає почуття нудьги (*nausea*). Має місце припинення дії емоційних чинників і трансформація психоемоційного стану збудження мовця у стан спокою (*la nausea aveva distrutta in lui qualsiasi commozione*), внаслідок чого мовець не відчуває жодної потреби продовжувати розмову. Смислові відношення між частинами модального висловлювання мають причиново-наслідковий зв'язок: відсутність потреб у вербальній діяльності → згортання вербальної діяльності (*Non sentì alcun bisogno di continuare la predica incominciata* → *se ne andò*). Відмітимо кванторну форму заперечення (*Non sentì alcun bisogno*). Модальна конструкція необхідності, контамінованої емотивністю, у заперечній формі вказує на припинення волевияву, зумовленого вичерпністю емоційного стану суб'єкта.

Відмітимо смислові відношення антонімії між заперечними модальними конструкціями необхідності, контамінованої емотивністю, та модальними конструкціями єдиної можливості через подвійне заперечення: ***non sentire alcun bisogno di* ≠ *non poter fare a meno di***. Конструкція єдиної можливості через подвійне заперечення імплікує єдино можливу емоційну / епістемічну реакцію суб'єкта: так, у момент продукування модального висловлення: 1) емоційний стан мовця сягає максимуму; 2) відбувається якісна зміна епістемічного стану в аспекті епістемічної реакції впізнавання (усвідомлення); у той час як заперечна конструкція необхідності, контамінованої емотивністю (особливо у випадку кванторного заперечення) імплікує вичерпність емоційного / епістемічного стану мовця у певній комунікативній ситуації, що сягає мінімуму, що призводить до згортання вербальної / невербальної діяльності.

Окреслимо в узагальненому вигляді **модель сенсорно-емотивно-рефлексивного синтезу з домінуванням емотивного компонента** (*трансформація емоційного стану*) з модальними висловленнями необхідності, контамінованої емотивністю. Параметрами корелювальної ситуації є: ситуативність *hic et nunc*; полісуб'єктність; синхронізація режимів рефлексії та емоційного реагування; опора на емпіричні відчуття. Параметрами текстового кореляту є: контамінація емотивного та волевиявних модусів у мікротексті; рефлексивні текстові сегменти на позначення суб'єктивно значимих подій / положення справ; емотивні текстові сегменти на позначення: – вичерпання емоційного стану (*spegnere / distruggere commozione, sentire nausea / indifferenza*), трансформація емоційного стану від збудження до заспокоєння (*tranquillizzarsi, calmarsi subito*); *волевиявні текстові сегменти* на позначення відсутності наміру продовження вербальних / невербальних дій (*non voler più / aver intenzione / sentire bisogno di continuare*); модальні засоби необхідності, контамінованої емотивністю, у заперечній формі (*non sentire (più) alcun bisogno di*) у якості маркера припинення

волевияву, зумовленого вичерпністю емоційного / епістемічного стану суб'єкта, що каузує згортання вербальної / невербальної діяльності.

3. Модель сенсорно-емотивно-рефлексивного синтезу з домінуванням емотивного компоненту (емоційний стан збудження). В основі кореферентної дійсності ситуації, що протікає в режимі теперішнього актуального, знаходиться сильна за проявом емоційна реакція, що спонукає до потреби миттєвої вербальної / невербальної дії, що має тенденцію до миттєвої реалізації. Зазначена потреба є зумовленою чинниками безпосередньої комунікативної ситуації, що є значимими для мовця. Модальна конструкція необхідності, контамінованої емотивністю, містить здебільшого кількісний модифікатор підсилення: *sentire (provare) grande (il gran, acuto) bisogno di; essere assalito da un gran bisogno*. Проілюструємо прикладом.

“Beh...” soggiunse, “come va con Micòl?”

Fui assalito a un tratto da un gran bisogno di confidarmi, di aprirgli il mio animo. “Male, va. Ho preso una scuffia terribile” (...) Gli raccontai quindi con minuzia di particolari la storia dei nostri rapporti (...) Lasciò che mi sfogassi, ed ero così assorto, così perduto in queste amare rievocazioni, da prestare poca attenzione al suo silenzio diventato nel frattempo ermetico (Bassani, 221-223).

У ситуації безпосереднього спілкування репліка комуніканта на запит важливої для мовця інформації викликає у нього сильну спонтанну емоційну реакцію і потребу в емпатії (*Fui assalito a un tratto da un gran bisogno di confidarmi, di aprirgli il mio animo*). Далі слідує детально розповідь мовця про історію його взаємин з Міколь (*Gli raccontai quindi con minuzia di particolari la storia dei nostri rapporti*). При цьому під час розповіді емоційна сфера повністю домінує над інтелектуалізованою, що полягає у відсутності адекватної оцінки стану комуніканта (*da prestare poca attenzione al suo silenzio*) та над волітивною, оскільки мовець неспроможний перервати розповідь (психологічний феномен потоку свідомості). Домінування емотивного модусу призводить до повного занурення мовця у власні відчуття (*ero così assorto, così perduto in queste amare rievocazioni*). Конструкція необхідності, контамінованої емотивністю *essere assalito da un gran bisogno di* вказує на контамінацію стану афекту та наміру; при цьому намір миттєво виникає і миттєво реалізується.

Окреслимо у загальних рисах **модель сенсорно-емотивно-рефлексивного синтезу з домінуванням емотивного компоненту (емоційний стан збудження)** з модальними висловленнями необхідності, контамінованої емотивністю. Параметрами кореферентної ситуації виступають: ситуативність *hic et nunc*; полісуб'єктність; опора на емпіричні відчуття; синхронізація режимів перцепції, рефлексії, емоційного реагування з домінуванням емотивного компоненту та пригніченням перцепції / рефлексії. Параметрами текстового кореляту є: контамінація перцептивного, емотивного, епістемічного модусів в мікротексті; емотивні текстові сегменти на позначення збудженого емоційного стану (перевищення міри якості) (ЛО інклюзивної адресатності *confidarsi, aprirsi, sfogarsi*, ЛО емотивної семантики *sfogo, compassione*); перцептивні текстові

сегменти на позначення пригнічення перцепції (*esser assorto / perduto*); рефлексивні текстові сегменти на позначення пригнічення рефлексивної діяльності (*non prestar attenzione a, prestar poca attenzione a, non notare*); темпоральні маркери миттєвості (*ad un tratto, subito, in un attimo*); модальні засоби необхідності, контамінованої емотивністю (*sentire il gran / acuto bisogno di; essere assalito da un gran bisogno di*) у якості маркера емотивно контамінованого наміру, пов'язаного з афектованим емоційним станом.

Слід зазначити, що модальна конструкція необхідності, контамінованої емотивністю у випадку емоційного стану пригнічення вводить статичні невербальні дії, що сприймаються сенсорно, тобто вербалізації зазнає саме перцептивний компонент, у той час як у випадку емоційного стану збудження даною конструкцією вводиться динамічна дія. Поляризація емоційного стану (пригнічення – збудження) корелює з відсутністю *vs* наявністю волевияву і відповідно, миттєвою реалізацією *vs* нереалізацією наміру.

Перейдемо до розгляду аналітичних моделей.

4. Модель рефлексивізації перцепції. Корелює дійсності ситуація розгортається у режимі теперішнього актуального: дія подразника оточуючого середовища спричиняє акумулюючий вплив на суб'єкта сприйняття, що у певний момент відчуває необхідність усунення дискомфорту. Проілюструємо прикладом.

M'aveva trascinato al caffè per farmi quella confessione oppure s'era seccato di aver dovuto starmi a sentire per tanto tempo a parlare di me e si procurava la rivincita? (...) Finito il suo gelato, Guido sentì il bisogno di una boccata d'aria fresca e m'indusse ad accompagnarlo ad una passeggiata verso la periferia della città. Ricordo: da giorni, in città, si anevara ad un poco di pioggia da cui si sperava qualche sollievo dal caldo anticipato (Svevo, 113-114).

У даному прикладі маємо фізіологічний стан дискомфорту суб'єкта, зумовлений природними чинниками. Жарка задушлива атмосфера (*si anevara ad un poco di pioggia da cui si sperava qualche sollievo dal caldo anticipato*), тривале перебування у закритому приміщенні (*M'aveva trascinato al caffè; di aver dovuto starmi a sentire per tanto tempo*) призводять до того, що суб'єкт сприйняття відчуває потребу вийти на свіже повітря (*Guido sentì il bisogno di una boccata d'aria fresca*) і змушує свого супутника до прогулянки (*e m'indusse ad accompagnarlo ad una passeggiata*). Модальна конструкція необхідності, контамінованої емотивністю, вказує на відчуття суб'єктом потреби зміни привативного сенсорного стану. Друга частина модального висловлення необхідності вводиться приєднувальним сполучником (*e*) і містить інформацію про виконання необхідної компенсаторної дії з метою усунення дії сенсорного подразника.

Сенсорна інтерпретація оточуючої дійсності, що вербалізується у модальних висловленнях з конструкцією *sentire il bisogno di*, здійснюється не в аспекті сенсорності, а в аспекті подразнення: дія зовнішнього чинника має подолати відповідний поріг сприйняття для сигналізації дискомфорту, що каузує відчуття потреби суб'єкта сприйняття. Йдеться про суб'єктивно орієнтовану перцепцію в аспекті регулювання відношень суб'єкта та оточуючої дійсності.

Окреслимо у загальних рисах модель рефлексивізації перцепції з модальними висловленнями необхідності, контамінованої емотивністю. Параметрами кореферентної ситуації є: ситуативність *hic et nunc*; тенденція до моносуб'єктності; опора на емпіричні відчуття. Параметрами текстового кореляту є: контамінація епістемічного та перцептивного модусів мікротексту; перцептивні текстові сегменти на позначення: – тривалої дії чинників оточуючої реальності, що викликають дискомфорт; – привативного перцептивного стану суб'єкта (*sentire caldo / freddo / fame*); рефлексивні текстові сегменти на позначення необхідних дій для усунення дії сенсорного подразника; модальні засоби необхідності, контамінованої емотивністю (*sentire il bisogno di*) у якості маркера відчуття необхідності зміни привативного сенсорного стану суб'єкта.

5. Модель рефлексивізації емотивності. На відміну від кореферентної дійсності ситуації, вербалізованої в мікротексті моделі сенсорно-емотивно-рефлексивного синтезу, кореферентна ситуація, що знаходиться в основі даної аналітичної моделі, пов'язана не з синхронізацією режимів емоційного реагування та рефлексії, а з асинхронізацією: емоційний стан каузує намір до дії, що реалізується, а причина наміру встановлюється *post factum*. Розглянемо приклад.

Il curioso si è che sentii il bisogno di raccontare tale visita ad Augusta. Si potrebbe forse credere che sia stato per prudenza, visto che il Copler ne sapeva e che io non mi sentivo di pregarlo di tacere. Ma però ne parlai troppo volentieri. Fu un grande sfogo. Fino ad allora non avevo da rimproverarmi altro che di aver taciuto con Augusta. Ecco che ora ero innocente del tutto (Svevo, 114).

У даному випадку Дзено аналізує причини того, що він відчув необхідність розповісти своїй дружині про візит до молодої дівчини Карлі, якій його друг Копер збирався найняти викладача музики. Причину свого бажання він визначає як непов'язану з обачливістю (*Si potrebbe forse credere che sia stato per prudenza...*). Справжньою причиною реалізації наміру (*ne parlai troppo volentieri*) було бажання віддушину (*Fu un grande sfogo*) та власної впевненості у тому, що йому ні за що себе корити (*Ecco che ora ero innocente del tutto*). Психоемоційний стан дискомфорту мовця та відчуття потреби його усунення стимулює відповідну вербальну дію мовця – суб'єкта модальної оцінки. Модальна конструкція необхідності, контамінованої емотивністю, виступає маркером експлікації реалізованого емотивно контамінованого наміру.

Слід відмітити, що рефлексія є вторинною відносно безпосередньої комунікативної ситуації, в якій емоції виявляється спонтанно і часто маркуються перевищенням міри якості. Це пояснює частотність вживання у контексті даного типу немаркованої форми *sentire il bisogno di* без модифікаторів підсилення.

Мікротекст даної моделі на відміну від моделі сенсорно-емотивно-рефлексивного синтезу має таку особливість: існує тенденція: 1) фіксування як привативного, так і бажаного емоційного стану суб'єкта; 2) фіксування хибної та істинної причини емотивно контамінованого наміру.

Модальна конструкція необхідності, контамінованої емотивністю, може вживатися у квеситивах. Наприклад:

Fui deliziosamente sorpreso all'accorgermi che se non ero stato aspettato da lei, essa pur aveva sperata la mia visita. Essa mi disse con grande compiacenza:

– *Lei sentì dunque il bisogno di rivedermi? Di rivedere la poverina che le deve tanto?* (Svevo, 138).

У модальному висловленні мовець встановлює причиново-наслідковий зв'язок між дією та мотивацією комуніканта: візит синьйора Козімо Карла мотивує тим, що він відчув необхідність побачити її (*Lei sentì dunque il bisogno di rivedermi?*). В основі мотивації знаходиться оцінка мовцем емоційного стану дискомфорту комуніканта у певний момент часу в минулому, що виступає стимулом до його зміни шляхом здійснення вербальних / невербальних дій.

Окреслимо у загальних рисах **модель рефлексивізації емотивності** з модальними висловленнями необхідності, контамінованої емотивністю. Параметри кореферентної ситуації визначаються у такий спосіб: ситуативність крізь призму рефлексії; полісуб'єктність; асинхронізація (часове зміщення) режимів емоційного реагування та рефлексії; опора на емпіричні відчуття + вивідні знання. Відповідними параметрами текстового кореляту є: контамінація епістемічного та емотивного модусів у мікротексті; емотивні текстові сегменти на позначення: привативного емоційного стану суб'єкта (*nervoso, insicuro, in ansia*) + бажаного емоційного стану суб'єкта (*innocente, sicuro, tranquillo*); рефлексивні текстові сегменти на позначення: – причини емотивно контамінованого наміру + результату реалізації емотивно контамінованого наміру, – хибної та істинної причини емотивно контамінованого наміру; частотність вживання експліцитного епістемічного модусу; вживання маркерів каузальності (*per, perciò, visto che*); модальні засоби необхідності, контамінованої емотивністю (*sentire il bisogno di*) у якості маркера експлікації *post factum* (реалізованого) емотивно контамінованого наміру.

6. Модель рефлексивізації волітивності. У порівнянні з попередніми моделями, кореферентна дійсності ситуація є більш узагальненою, і ґрунтується на синхронізації режимів рефлексії і оцінки з боку мовця; при цьому зазвичай здійснюється оцінка дійсного та бажаного положення справ у часовому зрізі. Розглянемо приклад.

Mi disse che si era laureato in giurisprudenza, col massimo dei voti; non tanto perché intendesse esercitare la professione, quanto perché “una laurea faceva sempre comodo”. (...) “Dopo la laurea, sentii che l'ambiente in cui ero cresciuto era angusto, provinciale; provai il bisogno di allargare i miei orizzonti... e mi misi a viaggiare” (Moravia, 187).

Після закінчення з відзнакою юридичного факультету університету мовець оцінює оточуючу обстановку як провінційну (*l'ambiente... angusto, provinciale*), яка раніше так не сприймалась, оскільки він був частиною тієї обстановки, у якій виріс (*l'ambiente in cui ero cresciuto*) Негативна оцінка мовцем оточуючої обстановки викликає потребу у її зміні. Мікротекст характеризується контамінацією епістемічного, волітивного та аксіологічного модусів. Аксіологічні текстові сегменти вводять інформацію з поляризованою оцінкою фрагменту дійсності:

l'ambiente... era angusto – provai il bisogno di allargare i miei orizzonti. Модальне висловлення з конструкцією необхідності, контамінованої емотивністю, вводить інформацію про аксіологічно контамінований намір компенсаторних дій, що усувають дисоціацію за валоритивною віссю дійсного і бажаного положення справ. Друга частина модального висловлення необхідності вводиться приєднувальним сполучником (*e*) і містить інформацію про реалізацію наміру мовцем (*e mi misi a viaggiare*).

Окреслимо у загальних рисах **модель рефлексивізації волітивності** з модальними висловленнями необхідності, контамінованої емотивністю. Параметрами кореферентної ситуації є: узагальнена ситуативність; моно-/полісуб'єктність; зіставлення фрагменту дійсності, що оцінюється, у часовому зрізі; синхронізація режимів рефлексії і оцінки; опора на вивідні знання. Параметрами відповідного текстового кореляту є: контамінація епістемічного, волітивного та аксіологічного модусів у мікротексті; рефлексивні текстові сегменти на позначення суб'єктивно значимих подій / положення справ з фіксуванням каузальних зв'язків; аксіологічні текстові сегменти на позначення поляризованої оцінки дійсного та бажаного положення справ (антонімічні структури); волітивні текстові сегменти на позначення компенсаторних дій, спрямованих на зміну фрагменту дійсності на бажаний; модальні засоби необхідності, контамінованої емотивністю (*provare il bisogno di*) у якості маркера необхідності аксіологічно контамінованого наміру компенсаторних дій, що усувають дисоціацію за валоритивною віссю дійсного і бажаного положення справ.

Висновки. Модальне значення необхідності, контамінованої емотивністю, виражається в італійській мові у конструкціях з семантикою “відчуття необхідності”, формальним прототипом яких є *sentire il bisogno di*, і функціонують у межах як синтетичних, так і аналітичних моделей. Синтетичні моделі представлені варіативністю моделей сенсорно-емотивно-рефлексивного синтезу з домінуючим емотивним компонентом, при цьому чинником, що зумовлює варіативність, виступає оцінка емоційного стану за ступенем інтенсивності (пригнічення / збудження) та за усталеністю (трансформація емоційного стану у поляризований), що визначає загальні закономірності комбінаторики мовних одиниць мікротексту: – ЛО семантики статичності, ізоляції, перцептивної та епістемічної дисфункціональності; – ЛО семантики припинення, зникнення, зменшення сили прояву, нейтралізації; – ЛО семантики інклюзивної адресатності, привативної перцепції та рефлексії. Особливістю аналітичних моделей є тенденція до експліцитного вираження епістемічного модусу, частотність вживання диз'юнктивних конекторів як засобів міжфразового / внутрішньофразового зв'язку, тенденція до функціонування текстових сегментів зі смисловими відношеннями контрадикторності / контрарності.

Література

1. *Балли Ш.* Общая лингвистика и вопросы французского языка. – М.: Иностранная литература, 1955. – 416 с.
2. *Бондарко А.В.* Теория функциональной грамматики: Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Таксис: [коллективная монография в 6 т. / отв. ред. Александр Владимирович Бондарко / Бондарко А.В., Недялков В.П., Храковский В.С. и др.]. – Ленинград: Наука, 1987.
3. *Бондарко А.В.* Теория функциональной грамматики: Качественность. Количественность: [коллективная монография в 6 т. / отв. ред. Александр Владимирович Бондарко / Павлов В.М., Пупынин Ю.А., Смирнов И.Н. и др.] . – СПб: Наука, 1996.
4. *Бондарко А.В.* Теория функциональной грамматики: Локативность. Бытийность. Посессивность. Обусловленность [коллективная монография в 6 т. / отв. ред. Александр Владимирович Бондарко / Гак В.Г., Рахилина Е.В., Реферовская Е.А. и др.]. – СПб: Наука, 1996.
5. *Бондарко А.В.* Теория функциональной грамматики: Персональность. Залоговость: [коллективная монография в 6 т. / отв. ред. Александр Владимирович Бондарко / Бондарко А.В., Булыгина Т.В., Гак В.Г., Шмелев А.Д. и др.] . – СПб: Наука, 1991.
6. *Бондарко А.В.* Теория функциональной грамматики: Субъектность. Объектность. Коммуникативная перспектива высказывания. Определенность / неопределенность: [коллективная монография в 6 т. / отв. ред. Александр Владимирович Бондарко / Бондарко А.В., Селиверстова О.Н., Прозорова Л.А., Пупынин Ю.А. и др.] . – СПб: Наука, 1992.
7. *Бондарко А.В.* Теория функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность: [коллективная монография в 6 т. / отв. ред. Александр Владимирович Бондарко / Беляева Е.И., Корди Н.Н., Цейтлин С.Н. и др.] . – Ленинград: Наука, 1990.
8. *Виноградов В.В.* О категории модальности и модальных словах в русском языке // Избранные труды. Исследования по русской грамматике. – М.: Наука, 1975. – С.53-87.
9. *Гак В.Г.* О категориях модуса предложения // Предложение и текст в семантическом аспекте (Межвуз. темат. сборник). – Калинин, 1978. – 19-26.
10. *Кубрякова Е.С.* Эволюция лингвистических идей во II пол. XX века (опыт парадигмального анализа) // Язык и наука конца XX века. – М.: Рос. гуман. ун-т, 1995. – С. 144-238.
11. *Панфилов В.З.* Взаимоотношение языка и мышления. – М.: Наука, 1971. – 232с.
12. *Шинкарук В.Д.* Співвідношення диктуму і модусу в структурі речення // Мовознавство. – 1998. – № 6. – С.46-53.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. *Bassani G.* Il giardino dei Finzi-Contini. – Milano: Oscar Mondadori, 1991. – 241 p.
2. *Moravia A.* Racconti dispersi. – Milano: Tascabili Bompiani, 2002. – 393 p.
3. *Svevo I.* La coscienza di Zeno. – Roma: Biblioteca Economica Newton, 2008. – 284p.

Summary

The article focuses on variety of models of expressing modal meaning of necessity contaminated by emotiveness that forms part of microsystem of semantic-functional field of necessity. Main typical synthetic and analytic models are analyzed. The peculiarities of microtext that verbalizes respective coreferent situation are examined.

KONTAKTMOTIVATION ZWISCHEN DEM DEUTSCHEN UND SLOWAKISCHEN

Pažuchová M.

Presov University, Slovakia

Die Sprache als lebendiger Organismus ist ein offenes System, das empfindlich auf die Ausdrucksbedürfnisse des Volkes reagiert. Flexibel bietet sie Systemgesetzmäßigkeiten auf verschiedenen Stufen an, die latent auf Realisationsgelegenheit warten, um die Lücke, die erscheint, auszufüllen. Besondere dynamische Änderungen weist das Wortschatzinventar auf. Eben die Eingliederungsstufen entsprechen dem Adaptationsgrad den inneren Sprachgesetzmäßigkeiten auf einzelnen Sprachebenen. Dadurch werden die Perspektive und die Stelle im Rahmen der Lexik der Zielsprache gegeben.

Zwischen den slowakischen und deutschen Bürgern war ein reger Kontakt seit den slowakischen – germanischen Begegnungen, am intensivsten seit dem 12. Jahrhundert. Die theoretischen und methodologischen Ausgangspunkte des Adaptationsgrad der Lehnwörter wurden von J. Furdík [1994] appliziert. Grad der Kontaktmotivation entspricht dem Adaptationsgrad des Lexems im Sprachsystem der Zielsprache auf einzelnen Ebenen.

1 Phonische Ebene

Bei den Vokalen der erforschten lexikalischen Einheiten wurde bestimmte Regelmäßigkeit auch aus dem synchronen Aspekt beobachtet (Schmalz – šmalec, Gellender – geľendre, Schnittling – šnidling, Büchlein – bichľa, Würstlein – viršľa). Der deutsche Suffix –er entweder bleibt im Slowakischen (frajer, majster, kelner, tišler), oder er wird nach dem slowakischen Paradigma der Maskulina integriert (garbiar, farár,

klampiar, richtár). Anfangskonsonant sch- bleibt auch in slowakischen Entlehnungen (šabmesser, šacovať, šafel', šajba, šajta, šanec), deutsches s- wird durch ž- ersetzt